

ON THE WAY OF THE FIGURE OF THE CREATIVE SPIRIT

Ștefan Vlăduțescu

Prof., PhD, Hab., University of Craiova

Abstract: The purpose of this research is to formulate a definition and a set of criteria for defining the concept of "figure". The research method is two-fold: 1. diachronic historical reconstruction of the concept; 2. synchronous logic reconstruction of the concept of typological figure. Starting from the concept of figure etymology, then, considering that always appears in the context meaning, it proceed to the concept in a historical context and explain it in a different historical context at present. The concept is explained in which the man is underlying the concept is understood. Finally, it defines three taxonomies: a) a taxonomy of simple figures (rhetorical style, language, thematic, hermeneutic, symbolic), b) a taxonomy of complex figures (six types of figures are included in three classes: projection, perception, molding) and c) a hyper-figures taxonomy - critical figure or figure of creative spirit. However, for revealing hyper-figure of creative spirit ten criteria are defined.

Keywords: figure, concept of figure, taxonomies of figures, critical figure, figure of creative spirit

I. Reconstrucția istorică

Conceptul de figură apare în antichitate și el vine din latinescul *ingere* și *efformare*, cu sensul de a forma, a dispune, a aranja. Etimologic, figura ar fi o aranjare, o formare, o dispunere. În Retorica sa Aristotel explicitează clar mecanismul figurii. Nu este vorba, în cazul figurii, de a substitui o expresie proprie printr-una figurată, ci este vorba de apariția unui sens figurat alături de sensul propriu. În scrierile sale retorice, în special în „De oratore”, Cicero consideră că figura este o lipsă, o substituție, o punere în loc. El arată că în locul unui semnificat propriu se dispune de un semnificat figurat. Teoriile de acest tip sunt numite de Tzvetan Todorov, în studiile sale, teorii substitutive [trimitem la articolele “Probleme actuale ale cercetării retorice” (Todorov, 1975) și la “Synecdoques” (Todorov, 1970, pp. 16-35) și la capitolul “Tropi și figuri” din “Literatură și semnificație” (Todorov, 1967). Articolul “Sinecdoci” este reluat în cartea “Semantica poeziei” (1979) unde se arată: “Acestea sunt teorii substitutive care răspund asupra posibilității de a pune în echivalență (semantică) doi semnificanți, unul propriu și altul figurat” (Todorov, 1979)].

Quintilian, în „Arta oratorică” și Festus, în „De verborum significatione” formulează aceeași teorie substitutivă a figurii, opusă deci, teoriei adjectivale a lui Aristotel. Evul Mediu păstrează prin Vossius („Comentariorum rhetoricum”) tradiția impusă de Cicero, cea a definirii figurii ca substituție. În Renaștere, în „Poetica” sa, Cesare Scaligero formulează ideea permutării cuvintelor pentru a alcătui o figură (Tatarkiewicz, 1978).

Premisele teoriei figurii ca deviere, ca écart, le găsim la César Du Marsais în tratamentul său „Despre tropi” (1730), tradus în română în 1981. El definește figurile ca “feluri de a vorbi depărtate de cele ce sunt firești și obișnuite” (Du Marsais, 1981, p. 34). Pe aceeași linie, se situează și teoria lui Pierre Fontanier din „Figurile limbajului” (1830), tradus la noi în 1977. Aceasta, păstrând definiția figurii ca “îndepărtare (...) de ceea ce ar fi exprimarea simplă și banală” (Fontanier, 1977, p. 6), arată că aceste figuri aparțin limbajului și nu vorbirii, dar că ele se realizează în discurs, adică în vorbire. Discursul este pentru Fontanier “o gândire făcută sensibilă prin cuvinte” (1977, p. 6). Prin această definiție, el generalizează tipul de cuvântare numit până atunci discurs.

După Fontanier, stilistica se separă de retorică și de critica literară, pornind fiecare pe drumul său, dar mereu modelându-se una după alta și mereu făcând schimb de concepte. Cu Fontanier evoluția tipologică a figurii, nu și cea cronologică, sfârșește.

Prin Bally și Saussure, figura lingvistică și figura literară se despart, după cum și figura retorică de cea stilistică.

O revoluție în teoria figurii o fac structuralismul și glossematica lui L. Hjelmslev. În lucrarea sa "Preliminarii la o teorie a limbii", L. Hjelmslev arată că limba este un sistem și un proces și că pentru a o analiza, trebuie, în consecință, să se adopte două operații: a) fragmentarea procesului și b) articularea sistemului. După aceste operații se obțin două clase: ale procesului, numite lanțuri, și ale sistemului, numite paradigme. Teza generală este că, "procesul determină sistemul" (Hjelmslev L., 1967, pp. 53-55 și p. 74). La baza semnelor din proces se descoperă sistemul de semne. Limba are un număr nelimitat de semne și ea, arată Hjelmslev, "trebuie să fie oricând capabilă să-și formeze semne noi" (1967, p. 88). Pentru a-și construi semnele, limba are nevoie de un material de construcție, de "nonsemne", "Limitate ca număr" (1967, p. 89) "astfel de nonsemne care intră în sistemul de semne ca părți componente ale semnelor respective, le vom numi figuri (...). Prin urmare, limba este alcătuită în așa fel încât dintr-un mănunchi de figuri, aranjabile în nenumărate feluri, își poate construi o mulțime nesfârșită de semne" (Hjelmslev, 1967, p. 90). După scop, limbile sunt sisteme de semne, dar, continuă Hjelmslev, "ținând seama de structura lor internă, ele sunt cu totul altceva, și anume sisteme de figuri" (Hjelmslev, 1967). Așadar, semnele sunt funcții externe, iar figurile sunt funcții interne. Oriunde există un univers, există un număr de semne, adică un număr de figuri, deducem noi din teoria lui Hjelmslev. Convingerea ne este întărită de o afirmație a lui Mircea Eliade din Istoria credințelor și ideilor religioase. Aici, încă de la început, el arată că orice fel de "documente sunt susceptibile să constituie un limbaj" (Eliade, 1981, p. 4). Documentele poetice, prin analogie, sunt și ele susceptibile de un limbaj, de o structurare, dar, cum orice lectură este o structurare, orice document este susceptibil de mai multe limbaje. Lectura ca "structurare a textului" este o idee a lui Roland Barthes (Barthes, 1973, p. 31) reluată la noi de Eugen Negrici (Negrici, 1978, p. 8).

În 1964, apare conceptul de figură tematică. Jean Pierre-Richard arată în prefața la "Onze études sur la poésie modern": "Prin explorarea imaginară a anumitor figuri prin mijlocirea cărora se revelă ființa în care orice existență se împlinește" se realizează "problematica visată a prezenței" (Richard, 1964, p. 8) și mai departe "adevărată literatură se dezvăluie într-o diferențiere relevantă între diversele nivele ale căutării sale (...). Ea stabilește un raport, un ecou imediat între formele ei de expresie (...) și figurile tematice și ideologice din straturile trăirii profunde pe care o exprimă și o realizează în ea" (Richard, 1964, p. 9).

Citind hermeneutic documentele psihanalizei, Paul Ricœur descoperă figura hermeneutică. În cartea sa, Conflictul interpretărilor, el arată că "teleologia subiectului ca și arheologia freudiană nu se constituie decât în mișcarea de interpretare care explică o figură printr-o altă figură. Spiritul nu se realizează decât în această trecere de la o figură la alta; este aici dialectica însăși a figurilor (...). Dar această figură coerentă a existenței care suntem noi, în care vin să se implanteze interpretări rivale, nu este dată decât în această dialectică a interpretărilor (...). Numai o hermeneutică instruită de figurile simbolice poate să demonstreze că aceste diferite modalități ale existenței aparțin unei problematice unice" (Ricœur, 1969, pp. 25-27).

Figura retorică, pe linia retoricii clasice, nu este abandonată. În 1966, Jean Cohen definește figura ca "o încălcare a uneia dintre regulile care compun codul" (Cohen, 1966, p. 51), specificând mai departe că "strategia poetică are ca singur scop schimbarea sensului" și pentru aceasta folosește figurile, care pot fi écart-uri, deviații sintagmatice sau paradigmatică (Cohen, 1966, p. 115).

O nouă definiție a figurii o dă Gérard Genette în “Figuri I”. Aici el demonstrează că figură este “Un spațiu intern al limbajului”, că de fapt, “figura nu este nimic altceva decât un sentiment al figurii” (Genette, 1978, pp. 85-99).

O sinteză a direcțiilor ce au definit figura retorică o reprezintă “Retorica general” (1970) a grupului M. Retorica este definită acum drept “ansamblu de abateri susceptibile de autocorectare” (Grupul M., 1974, p. 58), iar figurile retorice sunt “rezultatul aplicării a patru operații fundamentale” (Grupul M., 1974, p. 29 și p. 64): adjoncție, suprimare, suprimare-adjoncție și permutare.

A.-J. Greimas în “Semantica structural” (1966), continuând pe Hjelmsev, redefiniște figura lingvistică. “Figura poate fi: nucleară simplă sau nucleară complexă. Figura nucleară simplă este un nucleu semic, caracterizat prin relații ierarhice între semele care îl constituie și care nu depășește granițele unui lexem” (Greimas, 1966, p. 49). Figura nucleară complexă este aceea “în care relațiile ierarhice între seme se întind pe două sau mai multe lexeme” (Greimas, 1966, p. 49). Tot în jurul lui 1965 se elaborează și definiția figurii stilistice în stilistica lingvistică și în stilistica literară a secolului XX: Charle Bally (1905), F. Guiraud (1969), Ch. Bruneau (1951), K. Vossler (1972, pp. 5-26), Leo Spitzer. Pasul în figura stilistică este făcut de Michel Riffaterre, “Essais de stylistique structurelle”. În această lucrare și în “Probleme de analiză textuală”, Riffaterre definește figura ca semiosis, ca aport, ca supliment în raport cu notația referențială. “Figura, care este semiosis, găsește suportul său în notația referențială, care este mimesis” (Riffaterre, 1971, p. 236). Figura stilistică este un efect al contextului.

Acestor tipuri de figuri li se adaugă figura critică. Aceasta este elaborată în Italia în jurul anului 1980 de Stefano Agosti. După Agosti figura critică este o figură a textului, o figură de protecție, nu de percepție, ca cele înregistrate până acum. Figura distructivă a textului este obligată de privirea critică la o restructurare, la constructivizare. Concluzia lui Agosti este că “figurile critice (...) sunt întotdeauna vizibile în interiorul textului” (Agosti, 1982, p. 107).

Franco Rella elaborează în “Miti e figure del modern” (1981) un concept de figură proiectivă. “Conceptul de figură (...) e analog sensului pe care Proust îl atribuie termenului de metaforă, dar opus sensului atribuit lui de lingvistică și retorică (...). În acest sens, figura este articularea, atracția și structurarea la un loc a mai multor imagini ale gândirii” (Rella, 1981, p. 134). “Figura este o constelație de imagini” (Rella, 1981, p. 9). Modernitatea, adică epoca dintre 1800 și 1950, nu mai poate vorbi în simboluri ci în unități mai complexe, figuri, iar critica trebuie să formuleze “un limbaj al figurilor” (1981, p. 9), “timpul modernului se reprezintă prin figuri” (1981, p. 135)

În evoluția conceptului de figură, Roland Barthes este un punct nodal. El formulează împreună cu Benveniste, zice Tzvetan Todorov în “Semantica poeziei”, ipoteza că “figura dirijează nu numai întrebuințarea limbajului, dar, de asemenea, alte sisteme simbolice” (Todorov, 1979, p. 7). Figurile, așadar, se pot identifica în toate sistemele simbolice, iar activitatea retorică a lui Roland Barthes cuprinde cercetarea figurilor atât în pictură (vezi “Retorica”) în semiologie, în modă (Sistemul modei), în narațiune (S/Z) și în hermeneutică. Pentru Barthes ca retorician al figurilor simbolice, cartea sa din 1977, “Fragmente dintr-un discurs amoros”, este fundamentală. Premisele pentru figurile acestui discurs le găsim în “S/Z” în subcapitolul “Personal și figură”; aici se arată: “cu totul altceva este figura: nu mai este o combinație de semne fixate pe un nume civil, iar biografia, psihologia, timpul nu pot s-o acapareze; este o configurație necivilă, impersonală, acronică de raporturi simbolice” (Barthes, 1970, p. 74). Ce altceva sunt cele optzeci de figuri ale discursului amoros dacă nu niște configurații impersonale, acronice și necivile de raporturi simbolice, ci, un raport general în limbaj, o “răbufnire de limbaj”, “un ciob de discurs”, un gest, un episod, o situație sau o ipostază “a corpului surprins în acțiune” (Barthes, 1977, pp. 11-16). Figurile sunt niște

fragmente care exprimă concentrat gestică acțiunii. “Textul însuși, arată Barthes în *Plăcerea textului*, structură diagramatică, și nu imitativă, se poate desfășura sub formă de corp clivat în obiecte - fetiș, în legături erotice. Toate aceste mișcări atestă o figură a textului, necesare plăcerii și lecturii” (Barthes, 1973, p. 89). Direcția figurilor simbolice include, alături de Benveniste și Barthes, și pe Greimas. Acesta, după ce în 1966 elaborase, după Hjelmelsev, un concept lingvistic de figură, participă și la elaborarea aceleia de figură simbolică. În subcapitolul “Figurile lumii natural” din “*Despre sens*”, Greimas arată: “Trebuie căutat un alt nivel unde s-ar putea situa o viziune mai profundă, mai puțin evenimentială despre lume” (Greimas, 1971, pp. 68-69). Prin două porți trebuie să treacă realitatea pentru a ajunge la figuri: întâi, prin extragerea din obiecte a unei valori invariabile, apoi, confruntarea acesteia cu obiectele. Astfel, afirmă Greimas, “se ajunge să se substituie nivelului evenimential și accidental al lumii obiectelor, un nivel de figuri ale lumii; acest nivel va constitui un inventar finit” (Greimas, 1971, p. 69). Gestualitatea este considerată de Greimas, ca și de Barthes “un sistem simbolic” (Greimas, 1971, p. 101).

Până în 1975 în critica literară românească nu exista decât ideea a două tipuri de figură; retorică și stilistică. Enciclopedia lui Gh. N. Dragomirescu (1975) și stilisticile românești ale lui Iorgu Iordan, I. Coteanu și L. Galdi înregistrează figurile de stil și figurile retorice. În critica literară românească, conceptul de figură apare întâi în lucrările lui Eugen Simion. Ca referință într-un demers pentru definirea figurii vom lua cartea lui E. Simion, “*Dimineața poezilor*” (1980). Întâlnim la E. Simion următoarele tipuri de figuri: figură de stil (Simion, 1998, p. 20), figura peisajului imaginar (Simion, 1998, p. 265), figură poetică (1980, p. 401), figură retorică (Simion, 1998, p. 49), figură a spiritului (Simion, 1998, p. 107), figură a vieții afective (Simion, 1998, p. 99), figură a discursului (Simion, 1998, p. 99), figură a erosului (1980, p. 98), figură a poeziei (1980, p. 28), figură a imaginarului (Simion, 1998, pp. 12-13), figură lirică (1980, p. 76) și, în sfârșit, figură a sensibilității (1980, p. 318). Figura este, după E. Simion, fie un “demers determinabil față de obiecte” (1980, p. 68), fie o “strategie a spiritului” (Simion, 1998, p. 142), fie o “formă a sensibilității omului” (Simion, 1998, p. 287), fie o “atitudine care să implice mai profund sensibilitatea” (Simion, 1998, p. 256), fie “un mecanism liric” (1980, p. 322). “Figura, zice E. Simion, se poate defini nu numai prin filosofia existenței și calitatea expresiei, dar și printr-o poziție față de obiecte” (Simion, 1998, p. 236). Conceptul de figură apare, apoi la E. Negrici în “*Figura spiritului creator*”. “Figurile, arată Negrici, transpar în atitudinea față de cod și prin manifestarea funcțiilor de supraveghere” (Negrici, 1978, p. 183).

Pentru Ion Pop, în Lucian Blaga, figura “semnifică deopotrivă fețele, aspectele și obiectivele unei lumi posibile” (Pop, 1981, p. 277).

II. Reconstrucția logic-tipologică

1. Figura retorică. Din perspectiva tipologică, figura de bază este figura retorică înțeleasă, ca substituție de cuvinte și/sau ca adăugire de sensuri în vederea obținerii de efecte estetice ori pragmatice.

Figura retorică este “tropul” în sensul lui Du Marsais și Fontanier.

2. Figura de stil. Taxonomic vorbind, din poziția combinativă “stilul este omul” și stilul este modalitate de exprimare dincolo de banalitate, simplitate, firesc tern și obișnuit opac se poate diferenția figura stilistică.

3. Figura lingvistică se constituie ca semn supraordonat. Ea este parte a limbii, funcție internă a acesteia. Figurile lingvistice sunt generate de lanțurile organizate de semne. Principiile de ordonare constau în verificare semică reciprocă și constrângere mutuală la convergență.

Figurile garantează înțelegerea și reluarea limbii în vorbire. Figura lingvistică este opera lui Hjelmslev.

4. Figura tematică se întâlnește în straturile trăirii profunde, în zona experienței fundamentale pe care opera o exprimă și, simultan, o realizează, ea este convergența tuturor nivelurilor semnificative ale operei. Este, de fapt, o convergență ruptă, secționată, mai curând o năzuință de convergență: o năzuință spre stabilirea unui raport subteran, nodal și esențial între temele operei. "Tema, zice Teun A. Van Dijk, este ansamblul semnelor tematice din structura profundă a operei" (Teun A. Van Dijk, 1972, p. 198).

Temele sunt paradigme ale operei, compuse din mai multe seme tematice, adică figuri tematice. Temele sunt ansambluri de figuri tematice virtuale. Fondatorul figurii tematice este J.-P. Richard.

5. Figura hermeneutică este figura înțelegerii unei existențe ce se include în operă. Figura hermeneutică demodelează opere, după principiile lectorului, ale criticului care o parcurge, apoi o remodelează după figura interioară a experienței acestuia. Demodelarea este un proces de înțelegere, iar remodelarea unul de explicare. Figura hermeneutică atinge zonele fundamentale ale existenței: situațiile și ipostazele umane. Aceasta este o figură esențială de interpretare, este o figură a înțelegerii, una a dominației lectorului. Eu nu pot citi opera decât "decitindu-mi" figurile mele interioare, eu mă înțeleg pe mine prin operă, după cum înțeleg opera prin mine.

Fondatorul figurii hermeneutice arată: "Întâi există ființa în lume, apoi înțelegerea ei, apoi interpretarea ei, apoi spunerea ei. (...) Eu sunt, are prioritate asupra lui, eu vorbesc" (Ricoeur, 1969, p. 261). "Existența, se spune în altă parte, este dorință de a fi și efort de a exista. Orice hermeneutică este astfel, explicit sau implicit, înțelegere de sine prin intermediul înțelegerii altuia" (Ricoeur, 1969, p. 20). După Ricoeur există două căi de înțelegere: "o cale scurtă: a intuiției de sine prin sine și o cale lungă: a interpretării semnelor" (Ricoeur, 1969, p. 260). Semnele sunt semnele altuia, figurile sunt figuri ale celui ce se înțelege pe sine prin altul.

Figura hermeneutică presupune o filosofie a existenței, lucru pe care Eugen Simion nu-l va uita. Pentru aceasta "critica trebuie să ajungă într-un chip sau în altul la ceea ce este esențial în operă: experiența (existența) omului" (Simion, 1982, p. 436).

Figura hermeneutică este figura fundamentală a unei opere, ea este o atitudine, o poziție esențială a omului în lume. Figura spiritului creator include o figură hermeneutică fie ca bază explicită, fie ca bază implicită pentru text.

6. Figura simbolică este fundamentată de E. Benveniste, A.-J. Greimas și R. Barthes. Ea este, ca și figura tematică, o paradigmă a nivelului de profunzime, a nivelului discursiv al textului. Orice text de orice fel are, după Greimas, "două instanțe, două niveluri: unul narativ, iar altul discursiv sau figurativ" (Greimas, 1973, p. 172). Nivelul discursiv sau figurativ este nivelul figurilor. Figura simbolică este un gest semnificativ sau un fragment de acțiune.

Figurile examinate până aici le putem împărți în trei: figuri de proiecție, de percepție și modelatoare.

7. Figurile de proiecție sunt: figura retorică și figura de stil. Ele sunt consecința unei lecturi de proiecție. Lectorul proiectează în text aceste structuri, aceste figuri preconceptuate, am zice dur false. Considerând "figura doar un sentiment al figurii" ca Genette, se poate spune că lectorul le proiectează și le descoperă. Aruncă o figură și-i revine figura, aceeași figură confirmată sau contrazisă. Lectorul are în sistemul de așteptări și prezențe un tip de figură, o metaforă de exemplu, și caută în text această figură, o găsește sau nu, el caută o alta.

8. Figurile de percepție sunt: figura tematică și figura simbolică. În cazul acestora lectorul inventează percepte pe baza semnelor textului, niște figuri, niște ansambluri paradigmatică, seme tematice sau de seme gestuale sau proairectice (de acțiune).

Aparatul de percepție al lectorului acestor figuri este un aparat figurativ, pentru el totul poate fi figură.

Un tip special de figură de percepție este figura propusă de Franco Rella în "Miturii și figuri ale modernului", 1981, înțelesă ca o constelație de imagini selective – evident, percepute: imagini care se articulează, se atrag și se structurează la un loc. O atare figură este un text în miniatură. Kristeva arată în Eseuri de semiotică poetică: "textul este o constelație" (Kristeva, 1972, p. 206).

9. Figurile modelatoare sunt: figura lingvistică și figura hermeneutică. În afara primeia, care exprimă atitudinea față de cod, nu poate fi comunicat mesajul, iar în afara celei de a doua, care exprimă poziția față de mesaj, nu poate fi înțeles mesajul. Ele modelează percepția și proiecția de figuri.

10. Figurile hermeneutice fundamentează figurile de percepție: figura tematică și figura simbolică, iar figurile lingvistice pe cele de proiecție: retorice și de stil.

11. Figura critică, propusă de Stefano Agosti ca un fel de figură de percepție, noi o concepem ca o sinteză de figuri, ca pe o figură a spiritului creator. Figura spiritului creator este simultan o figură a comunicării, a discursului, a textului și a imaginarului, a revenirii (ca stare de suflet după Bachelard) (Bachelard, 1974, p. 13), a vieții afective, a peisajului (în sensul lui Richard din "Microlecturi") și a sensibilității.

Comunicarea este un proces de transmitere de informații, ea include discursul, definit de Mariana Tușescu ca "enunț plus situație de comunicare" (Tușescu, 1979, p. 59). Într-o altă carte a sa, M. Tușescu ("Le texte") arată că "Textul este un produs al discursului" (Tușescu, 1980, p. 23). Incluziunea merge mai departe: textul cuprinde imaginarul ș.a.m.d. Fiecare dintre aceste realități este compusă din mai multe figuri. Dar celelalte figuri luate separat și în afara axei esențiale, nu sunt figuri ale spiritului creator. Aceasta din urmă exprimând starea fundamentală: existența în lume a spiritului creator.

Figura critică face drumul de la substituție retorică la nesubstituție. Ea însoțește procesul de figurare retorică cu un proces de construcție figurativă în realul secund. Gesturile, situațiile înseși devin figuri, ca și obiectele peisajului imaginar. Sentimentul figurii este dat uneori și de construcții nefigurate, încât figura devine un exces, o acuzație. Între situațiile și obiectele care devin figuri, Barthes ne dă: Așteptarea, Absența, Scrisoarea, Inima etc.

De la un lucru pus în locul altuia pentru a obține o figură, am ajuns la a obține o figură din a pune un lucru în locul aceluiași lucru. Sensul metaforic de figură merge paralel cu sensul propriu de figură: "Figură, în sens propriu, zice Du Marsais în Despre tropi, înseamnă forma exterioară a unui corp" (Du Marsais, 1981, p. 36).

Figura este ea însăși o stare sau un gest al corpului.

III. Concluzie

Figura critică, figura spiritului creator este concluzia lucrării noastre: ea este o figură modelatoare, de percepție și de proiecție, adică un sistem de figuri: latente și manifeste. Figura critică este o constelație de imagini ce reprezintă:

1. o operație asupra realității;
2. un demers față de realitate;
3. o strategie a spiritului creator față de realitate;
4. o atitudine față de realitate și față de cod;
5. o stare a sufletului;
6. un mecanism de producere a textului;
7. un mobil al gândirii producătoare: un obiect;
8. o situație sau o ipostază a spiritului;
9. "un ciob de discurs", un eveniment discursiv;
10. un gest sau o acțiune a spiritului.

References

- Agosti, S., Interviste, In Mincu, Marin. *La Semiotica letteraria italiana: interviste*. Vol. 958. Feltrinelli, 1982.
- Bachelard, Gaston. "La poétique de la rêverie [1960]." Paris: PUF 9 (1989).
- Bačík, R., Mihal, J., & Fedorko, R. (2015). The Analysis of the Impact of Selected Communication Channels on the Selected City Population' Opinion. *Polish Journal of Management Studies*, 12(2).
- Bačík, R., Mihal, J., & Fedorko, R. (2015). The Analysis of the Impact of Selected Communication Channels on the Selected City Population' Opinion. *Polish Journal of Management Studies*, 12(2).
- Barthes, R., S/Z, Paris, Seuil, 1970.
- Barthes, Roland. "Le plaisir du texte [1973]." Paris: Éditions du Seuil (2000).
- Barthes, Roland. *Fragments d'un discours amoureux*. Seuil, 1977, 2015.
- Boldea, Iulian. *Romanian Literary Perspectives and European Confluences*. Éd. Asymetria, 2011.
- Bruneau, Charles. "La stylistique." *Romance Philology* 5 (1951): 1.
- Budica, I., Busu, O. V., Dumitru, A., & Purcaru, M. L. (2015). Waste management as commitment and duty of citizens. *Polish Journal of Management Studies*, 11.
- Călinescu, Matei. "A citi, a reciti. Către o poetică a (re) lecturii." Iași, Polirom (2003).
- Cohen, J., *Le haut Langage*, Paris, Flammarion, 1979.
- Cohen, J., *Structure du langage poétique*, Paris, Flammarion, 1966.
- Davis, R. H. (2015). A genre analysis of medical research articles (Doctoral dissertation, University of Glasgow).
- Fontanier, Pierre. "Figurile limbajului, în românește de Antonia Constantinescu." București, Editura Univers (1977).
- Genette, Gérard. "Figuri, selecție, traducere și prefață de Angela Ion." Irina Mavrodin, București, Editura Univers (1978).
- Grabara, J., Man, M., & Kot, S. (2013, May). Costs Incurred by Designing and Implementing the Logistical Projects in the Activity of Companies. In *Applied Mechanics and Materials* (Vol. 309, pp. 201-208).
- Greimas, Algirdas Julien, and Maria Carpov. *Despre sens: eseuri semiotice*. Ed. Univers, 1975.
- Greimas, Algirdas Julien. "Les actants, les acteurs et les figures." *Sémiotique narrative et textuelle* (1973): 161-176.
- Greimas, Algirdas Julien. "Sémantique structurale, Paris, Larousse, 1966." Maupassant, Paris, Le Seuil (1976).
- Grupul M., *Retică generală*, București, Editura Univers, 1974.
- Avram, A., Avram, C. D., & Avram, V. (2014). Research and development expenditures between discretionary costs and source for economic growth. *Romanian Journal of Economics*, 39(2 (48)), 49-66.
- Hjelmslev L., *Preliminarii la o teorie a limbii*, București, Centrul de Cercetări Fonetică și Dialectale, 1967.
- Ionescu, A., 2010, *Marqueurs évidentiels dans la presse écrite roumaine, communication*
- Kristeva, Julia, *Essais de sémiotique poétique*, Paris, Larousse, 1972.
- Marsais, Du, and César Chesneau. "Despre tropi." București, Editura Univers (1981).
- Negrea, Xenia (2013). Hard news, news value and fait divers in Romanian press. In I. Boldea (Ed.), *Studies on Literature, Discourse and Multicultural Dialogue: Communication and Public Relations* (pp. 153-160). Tirgu Mures: Arhipelag XXI.

- Negrici E., *Figura spiritului creator*, București, Editura Cartea Românească, 1978.
- Nicolae, F., Ristea, M., Cotorcea, A., & Nistor, F. (2015). The relationship between port logistics and global logistics performance. *Scientific Bulletin" Mircea cel Batran" Naval Academy*, 18(1), 83.
- Pop, Ion. *Lucian Blaga: universul liric*. Cartea Românească, 1981.
- présentée au XXVIe Congrès de Philologie et de Linguistique Romane, Valence, Espagne, 06-11 septembre 2010.
- Rella, Franco. *Miti e figure del moderno*. Vol. 1258. Feltrinelli Editore, 1993.
- Richard, J. P. (1964). *Onze Etudes sur la poesie moderne*. Paris: Editions du Seuil (1964). 301 S. 8°. Éditions du Seuil.
- Ricoeur, Paul. "Le conflit des interprétations." *Essai d'herméneutique*, Paris, Seuil (1969): 396.
- Riffaterre, M. "Problèmes de l'analyse textuelle, Didier, 1971; F." Rastier, "Systématique des isotopies.
- Simion, Eugen. *Întoarcerea autorului: eseuri despre relația creator-operă*. Cartea Românească, 1981.
- Simion, Eugen. *Dimineața poezilor: eseu despre începuturile poeziei române*. Univers Enciclopedic, 1998.
- Singh, S. The Communication Conundrum-What Not To Do? Director's Message, 26.
- Stănescu, G. C. (2015). Breaking News and News Alert, between Information and Spectacle for Rating. *Social Sciences and Education Research Review*, 2(2), 81-91.
- Štefko, R., Fedorko, I., Bačík, R., & Fedorko, R. (2015). An Analysis of Perceived Topicality of Website Content Influence in Terms of Reputation Management. *Polish Journal of Management Studies*, 12(1).
- Štefko, R., Fedorko, I., Bačík, R., & Fedorko, R. (2015). An Analysis of Perceived Topicality of Website Content Influence in Terms of Reputation Management. *Polish Journal of Management Studies*, 12(1).
- Todorov, Tzvetan. "Problèmes actuels de la recherche rhétorique." *Le français moderne* 43 (1975): 193-201.
- Todorov, Tzvetan. "Synecdoques." *Communications* 16.1 (1970): 26-35.
- Todorov, Tzvetan. *Littérature et signification*. Larousse, 1967.
- Tuțescu M., *Précis de sémantique française*, București, Editura Didactică și Pedagogică, 1979.
- Tuțescu, Mariana. *Le texte: de la linguistique à la littérature*. Universitatea din București, 1980.
- Voinea, Dan Valeriu (2015). Media, Social Media and Freedom of Speech Protection in Romanian Legislation. In C. M. Bunăiașu, E. R. Opran, & D. V. Voinea, *Creativity in social sciences*. Craiova: Editura Sitech.
- Voinea, Dan-Valeriu (2013). Analysis of the socio-demographic, cultural and economic status of Romanian immigrants in Illinois. In Iulian Boldea (Ed.), *Studies on Literature, Discourse and Multicultural Dialogue: History* (pp. 121-130). Tirgu Mures: Arhipelag XXI.